

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ“ - С. ТРУДОВЕЦ

УТВЪРЖДАВАМ,
ДИРЕКТОР:
ИЛИЯНА МАРЧОВСКА

ПРОГРАМА

**ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА УПОТРЕБАТА НА
ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА
(НАРКОТИЦИ, АЛКОХОЛ, ТЮТЮНОПУШЕНЕ,
ЕНЕРГИЙНИ НАПИТКИ)**

У Ч Е Б Н А 2026/ 2027 Г О Д И Н А

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. Терминологично въведение.

II. „Световен доклад за наркотиците на Службата на ООН по наркотиците и престъпността (UNODC).“ (Аналитичен поглед към актуалната ситуация обобщен в „Световния доклад за наркотиците 2021 г.“, публикуван от Службата на ООН за наркотиците и престъпността (UNODC).)

III. Цели и принципи на програмата основани на стратегическите цели и задачи заложи в План за изпълнение на „Национална стратегия за борба с наркотиците 2025-2029“.

(Цели и принципи на програмата основани на стратегическите цели и задачи заложи в План за изпълнение на „Национална стратегия за борба с наркотиците 2020-2024“, приложими в училищна среда за възрастов диапазон 1-7 клас и „Механизъм за предотвратяване на разпространението и употребата на наркотични вещества“.

IV. План за действие през учебната 2026/2027 година.

I. Терминологично въведение

1. **Психоактивни вещества (ПАВ)**- са вещества, които действат върху централната нервна система и променят психическото състояние на човека. Много от психоактивните вещества са обект на строг международен контрол и са забранени, например: хероин, кокаин, канабис, амфетамини, екстази, LSD и т.н, други се предлагат в огромни количества легално, като: кофеин, алкохол, тютюневи изделия/наргиле/, енергийни напитки, анаболни стероиди.

Според характера на въздействието им върху централната нервна система тези вещества могат да бъдат обособени в различни групи: стимуланти, емпатогени, депресанти, опиоиди, канабиноиди, халюциногени, инхаланти, транквиланти и сънотворни, дисоциативни анестетици, нови психоактивни вещества и стероиди.

2. **Употреба и зависимост**- Зависимостта е процес, който се развива постепенно и преминава през различни етапи: експериментиране, употреба, вредна употреба и зависимост. Зависимостта е хронично рецидивиращо заболяване, което се изразява в загуба на контрол върху употребата на вещества.

Някои психоактивни вещества (хероин, морфин, кокаин, алкохол, никотин и др.) са известни със силната зависимост, която предизвикват. Тя бива **психическа**- при която човек изпитва нужда от дрогата, за да се чувства по-добре и **физическа**- при която дрогата се взема по принуда, за да се избегне абстиненцията, която е болезнена. Не всички вещества са с пристрастяващ ефект, но тези, които директно действат на рецепторите за допамин и регулират неговото количество, са най- подходящите кандидати за тази категория.

II. Аналитичен поглед към актуалната ситуация разгърнат в „Световния доклад за наркотиците 2023 г.“, публикуван от Службата на ООН за наркотиците и престъпността (UNODC) - Докладът разглежда статистически данни и проучвания в световен мащаб, които проследяват няколко актуални проблема-употребата и тенденциите в пазарите на няколко вида наркотици, както влиянието и перспективата на COVID-19, и психоактивните вещества през последната година.

В него са публикувани следните данни за употребата на наркотици: Около 275 милиона души в световен мащаб са употребявали наркотици (5,5 % от населението на възраст 15-36г.) през последната година, спрямо 226 милиона през 2010 г., увеличение от 22 % се дължи отчасти до 10 % увеличение на световното население. Както и 36,3 милиона души (или 13,3% от употребяващите наркотици) са страдали от заболявания заради употреба на наркотици.

Според последни проучвания, сред ученици на възраст 15-16 години, в 34 държави от Европа, канабисът е най-широко разпространения наркотик. А, тенденциите в употребата му през последните 24 месеца показват завишение на употребата му четири пъти сравнение с предходните години. За съжаление процентът на младите хора, които считат, че канабисът е вреден драстично е намалял. въпреки активното разпространение на информация за здравословните последици от честа и дългосрочна употреба.

Пандемията от COVID-19 е допринесла за нови тенденции в трафика на наркотици и ускорила някои съществуващи такива. След първоначалните смущения при настъпването на пандемията, трафикът на наркотици се е възстановил и е станал още по-гъвкав към осъществяването на продажбите чрез различни канали.

Отчита се и промяна в употребата на психоактивните вещества MDMA, LSD и кокаин се използват по-малко поради затварянето на социални и развлекателни заведения; повишен стрес, скука, повече свободно време и финансови промени. От своя страна това е довело до увеличаване употребата на канабис, както и немедицинска употреба на фармацевтични лекарства.

III. Цели и принципи на програмата :

1. Целевите групи се разделят на три нива:

- Първата група са учениците от 1-4 клас;
- Втората целева група са учениците от 5-7 клас;
- последната целева група са родителите, активни партньори в изграждането на умения за спазване на здравословен начин на живот.

2. Стратегически цели спрямо „Националната стратегия за борба с наркотиците.“:

- Ограничаване на търсенето-разработване и прилагане на „Училищна програма за превенция на употребата на психоактивните вещества“;
- Ограничаване на предлагането, разпространяването-подсигуряване на пропускателен училищен режим на входа;

- Ограничаване употребата в ранна детска възраст на ПАВ, чрез превантивни дейности и предоставяне на информативни кампании за изграждане на умения за водене на здравословен начин на живот сред учениците;
- Подобряване на взаимодействието, координацията между институциите работещи в сферата на превантивните дейности за борбата с наркотичните вещества;
- Изготвяне на „Училищен план за прилагане на програмата за превенция на употребата на психоактивни вещества“;
- Реализиране на образователни кампании;
- Отбелязване на Световни и Международни дни-„Световен ден за борба с наркоманиите“, отбелязване на „Европейски ден за здравословно хранене и готвене“, „Световен ден за борба със СПИН, „Световен ден без тютюнев дим“ и др.

IV. План за действие през учебната година 2026-2027

г. 1. Цели на плана:

- повишаване информираността на училищната общност;
- ограничаване рисковото поведение водещо до употребата на ПАВ;
- превенция на употребата на психоактивните вещества сред учениците.

2. Основни задачи на плана:

- Информираност-предоставяне на информация сред училищната общност за реалните ефекти и опасности относно зависимостта към всички ПАВ – легални и нелегални;
- Превантивни дейности- превенция насочена към ученическата възрастова група 1-7 клас, с цел утвърждаването на здравословен начин на живот и промяна в нагласите към отговорно и нерисково поведение сред родители и ученици. Моделиране на здравословно поведение в бъдеще, с което да се ограничи риска от употреба и злоупотреба с наркотиците сред учениците;
- Координация и сътрудничество между местните институции-активно участие с лекции, дискусии, упражнения от МКБППМН гр. Ботевград; представител на Детска педагогическа стая и неправителствени организации с дейности в областта, здравни служби и др. Да се развие потенциала на училищната общност в развиване и укрепване на норми, познания и умения, утвърждаващи здравословен начин на живот.

3. Мерки и дейности по изпълнение на плана:

3.1 Образователни и превантивни

- Въвеждане на теми за вредата от наркотиците – В ЧК, в часовете по биология, химия, здравно образование и гражданско образование да се разглеждат последиците от употребата на наркотични вещества, електронни цигари и вейпове върху човешкото здраве и социалния живот.

- Организиране на лекции и семинари – Поканване на експерти (лекари, специалисти по зависимости, представители на правоохранителните органи), които да говорят за последствията от употребата на наркотици.
- Интерактивни обучения и ролеви игри – Учениците могат да участват в симулации, които ги поставят в реалистични ситуации, в които трябва да откажат употреба на наркотични вещества.
- Разработване на информационни материали – Разпространение на брошури, плакати и онлайн ресурси, които да представят рисковете от наркотиците по достъпен начин.

- Да се запознаят всички работещи с „Механизма за предотвратяване на разпространението и употребата на наркотични вещества и с начините за реагиране в случай на констатиране на разпространение на наркотични вещества.

Отг.: Координационен съвет

Срок: м. март, 2027 г.

- Дейности свързани с повишаване информираността на учениците по отношение на употребата и злоупотребата с наркотични вещества и енергийни напитки, които ще се осъществяват в рамките на часа на класа в прогимназиален етап 5-7 клас;

Отг.: КР; учители ГЦОУД; медицинско лице

Срок: април 2027 г.

- Информационни кампании за моделиране на здравословен начин на живот-здравословно хранене, спортни занимания от ранна детска възраст, които ще се осъществяват в часа на класа в начален етап;

Отг.: КР; ГЦОУД; медицинско лице

Срок : април 2027 г.

- Информационни семинари за намаляване разпространението на свързаните с употребата на наркотици социално значими заболявания: ХИВ/СПИН, хепатити В и С, полово предавани болести вследствие употреба и злоупотреба с ПАВ-целевата група към, която се насочват семинарите са учениците от прогимназиален етап и родителите;

Отг.: КР; Учители ГЦОУД

прогимназиален етап;и

сътрудничество с външни лектори

Срок: постоянен

- Допълнителни часове за развиване на емоционална интелигентност у учениците чрез интерактивни упражнения по теми свързани с приятелството, семейството,

отношенията между половете, ученически взаимоотношения, насочени към всички целеви групи;

Отг.: КР

Срок: юни 2027 г.

- Консултации за родители – при съмнения за употреба на ПАВ, прояви на агресивно поведение при децата, липса на интерес към учебния материал, конфликтни отношения с връстници, затруднен контакт с учител. Запознаване на родителите с указанията за действие при работа в случай на разпространение с употреба на наркотични вещества;

Отг.: Класни ръководители, учители ЦОУД

Срок: при необходимост

- Информационни семинари за родители – какво може да ни насочи към разбирането, че детето употребява наркотици; какво да правим, ако имаме съмнения; към кого да се обърнем; ролята на родителите при превенцията; разликата между зависимост и експериментирание;

Отг.: Класни ръководители; учители ЦОУД

Срок: един път годишно

- Предоставяне на възможности за полезни и здравословни дейности – състезания, творчески работилници (вкл. на учениците в рисуване, музика, танци, и други изкуства), доброволчески инициативи, организиране на екскурзии и др.

Отг.: Класни ръководители; учители ГЦОУД;

Медицинско лице

Срок: м. май 2027 г.

- Създаване на екип за взаимодействие с отговорните институции при случай на разпространение и употреба на наркотични вещества.

Отг.: директор, заместник-директор

Срок: при необходимост

- Отбелязване на „Световен ден без тютюнев дим“- по инициатива на Световната здравна организация на 31 май се отбелязва Световния ден без тютюн. Целта е повишаване на осведомеността относно вредните и последици от употребата на тютюн и експозицията на тютюнев дим, както и за възпиране на употребата на тютюн в каквато и да е форма електронни цигари, наргиле;

Отг.: КР; учители ГЦОУД; мед. лице

Срок: седмицата преди датата 31.05.2027г.

- Отбелязване на „Световен ден за борба с наркоманиите“- На този ден хората от целия свят изразяват своята съпричастност и активна позиция в битката с наркоманиите.

Отг.: КР; учители ГЦОУД

Срок: седмицата преди датата 26.06.2027г.

3.2 Мерки за наблюдение и контрол

- Засилено присъствие на учители и служители в общите пространства – Коридорите, дворовете и санитарните помещения трябва да бъдат наблюдавани, за да се предотвратят подозрителни дейности.
- Използване на видеонаблюдение – да се инсталират камери в училищните коридори и двор, за да се увеличи сигурността.
- Сътрудничество с родители и сигнали от ученици – да насърчават учениците и техните семейства да сигнализират за подозрителни дейности.

*Настоящата Програма е приета с решение на Педагогическия съвет - Протокол
№...../...../.....09.2026 г. и утвърдена със заповед № на директора*